



AardgasVrijeScholen

De weg naar Aardgasvrije en Frisse Scholen - Wat kan er vanuit MI-vergoedingen?



De weg naar Aardgasvrije scholen - Wat kan er vanuit MI-vergoedingen?

Praktijkvoorbeelden binnen het Innovatieprogramma Aardgasvrije en Frisse Scholen laten zien dat voor het treffen van verduurzamingsmaatregelen naast een bijdrage vanuit de gemeente vaak ook onderhoudsmiddelen vanuit het meerjarenonderhoudsplan van het schoolbestuur worden ingezet. Ondanks dat scholen in het basisonderwijs (nog) geen (wettelijke) taak hebben hun schoolgebouwen te verduurzamen, kan het wel nuttig zijn te kijken naar het deel van de onderhoudsmiddelen waarmee de energetische prestatie van het gebouw zodanig kan worden verbeterd dat de stap naar een Aardgasvrije en Frisse School mogelijk wordt. Dit kennisdocument maakt de relatie met de ontvangen rijksvergoedingen inzichtelijk. Welk deel is inzetbaar als bijdrage aan de benodigde investering?

Oorsprong MI-vergoedingen

De school of het schoolbestuur draagt de verantwoordelijkheid voor investeringen in het beheer en onderhoud. Scholen ontvangen daarvoor vanuit de Rijksoverheid als onderdeel van de lumpsum voor de materiele bekostiging een Materiele Instandhouding (MI)-vergoeding voor het gebouwonderhoud en de energiekosten.

Deze MI-bekostiging wordt per kalenderjaar toegekend. De materiële bekostiging is gebaseerd op het aantal bekostigde ingeschreven leerlingen op 1 oktober van het jaar voorafgaand aan het bekostigingsjaar. Dit aantal wordt op 1 december van dat jaar definitief vastgesteld. Bekostiging is bijgehouden per BRIN-nummer. Onder dit nummer kunnen in de praktijk één of meerdere gebouwen vallen. De MI-bekostiging kent een opdeling in drie delen: een groepsafhankelijk, leerlingafhankelijk en een aanvullend deel. Onderdelen die betrekking hebben op de gebouwexploitatie maken onderdeel uit het groepsafhankelijke deel. Uitleg over de MI-bekostiging en de onderliggende Programma's van Eisen is te vinden op [de website van DUO](#).

De bedragen worden jaarlijks vastgesteld en kunnen dus fluctueren. De bedragen voor 2021 zijn [hier](#) te vinden.

MI-vergoeding gebouwonderhoud

De MI-vergoedingen voor het gebouwonderhoud zijn van oudsher gebaseerd op de Programma's van Eisen voor het (binnen) onderhoud zoals opgesteld door Londo in de jaren 80. Bij de overheveling van het buitenonderhoud van gemeenten naar schoolbesturen in het primair onderwijs in 2015 zijn de daarbij horende taken overgeheveld. Het Programma van Eisen voor het gebouwonderhoud kent een onderscheid in bedragen voor bouwtechnische onderdelen en installatietechnische onderdelen. Bij de overheveling is een algemeen bedrag voor het buitenonderhoud aan de MI-vergoeding toegevoegd. Budgetten zijn daardoor niet langer gekoppeld aan een specifieke taak. De huidige opzet met Programma's van Eisen gaat verdwijnen. De verwachting is dat deze binnen enkele jaren omgezet gaat worden in een bedrag per leerling en een vast bedrag per school.



MI-vergoeding energiekosten

Naast het gebouwonderhoud ontvangen schoolbesturen ook een rijksvergoeding voor de energiekosten. Bekend is dat in de huidige situatie onderwijsmiddelen worden ingezet voor het betalen van de energierekening. Op basis van de laatste evaluatie van de MI-vergoedingen (Rapportage evaluatie van de materiële instandhouding in het primair onderwijs 2010-2014) is bekend dat scholen in dit bedrag gemiddeld 82% tekort komen. Het besparen van energie zorgt er voor dat het schoolbestuur minder tekort komt in zijn exploitatie. Het genormeerd jaarlijks elektriciteitsverbruik (kWh) per school is ooit vastgesteld op een basisverbruik van 502 kWh en een variabel verbruik van 9,22 kWh per vierkante meter bruto vloeroppervlakte. Voor het elektraverbruik van een gemiddelde school komt dit neer op een totaal elektraverbruik van 12.500 kWh. De praktijkervaringen van de Green Deal Scholen (2015-2018) hebben laten zien dat scholen al snel het 3-voudige (ca 35.000 kWh) verbruiken. Scholen zullen dus gemiddeld 64% aan energie moeten besparen om uit te kunnen komen binnen de huidige rijksbekostiging. In de uitwerking van de businesscase om scholen te verduurzamen is dit iets om rekening mee te houden. Het laat zien dat energiebesparing sowieso noodzakelijk is om als schoolbestuur met de rijksbekostiging uit te kunnen komen.

Rekenvoorbeelden 8- en 12-groepige basisschool

Om te kunnen rekenen aan de verduurzaming van scholen is het nodig inzicht te hebben in de vergoedingen die gemeente en schoolbestuur via rijksbekostiging voor onderwijshuisvesting ontvangen. Onderstaand is een rekenvoorbeeld uitgewerkt voor een 8- en 12-groepige basisschool.

Kengetallen Rijksbijdrage OCW voor onderhoud en energie (Bron: DUO, okt. 2020 – feb. 2021)

Rekenvoorbeeld voor basisschool met normatief 8 en 12 groepen (resp. 1.085 en 1.505 m² BVO)

	bedrag *		€ per m ² BVO		
	8 groepen	12 groepen	8 groepen	12 groepen	%
1. Onderhoud					
a. Gebouw **	€ 36.816,-	€ 50.491,-	€ 33,93	€ 33,54	49-50%
b. Tuin	€ 593,-	€ 803,-	€ 0,55	€ 0,53	1%
c. Schoonmaak	€ 22.644,-	€ 31.409,-	€ 20,87	€ 20,87	32-31%
	€ 60.053,-	€ 82.703,-			= 82%
2. Energie/ water					
a. Elektriciteitsverbruik	€ 1.919,-	€ 2.625,-	€ 1,76	€ 1,74	3%
b. Verwarming	€ 7.640,-	€ 10.584,-	€ 7,04	€ 7,03	11%
c. Watervbruik	€ 576,-	€ 781,-	€ 0,53	€ 0,52	1%
	€ 10.135,-	€ 13.990,-			= 15%
3. Publiekrechtelijke heffingen					
	€ 2.743,-	€ 3.650,-	€ 2,53	€ 2,43	= 3%
Totaal MI-onderhoud en energie conform afrondingswijze DUO					
	€ 72.907,-	€ 100.311,-	€ 67,20	€ 66,65	= 100%

* Deze rekenvoorbeelden zijn gebaseerd op bekostiging op basis van een gedetailleerd programma van eisen welke op termijn gaat verdwijnen. Verwachting is dat deze binnen enkele jaren omgezet gaat worden in een bedrag per leerling en een vast bedrag per school.

** Gebouwonderhoud omvat binnen en buitenonderhoud (deel buitenonderhoud is voor 2021 16,87 per m² BVO)

In de bijlage 1 zijn twee grafieken opgenomen die de opbouw van de gemiddeld ontvangen rijksbekostiging weergegeven.



Uitleg rekenvoorbeeld

Een (gemiddelde) 8-groepige basisschool ontvangt in het jaar 2020-2021 voor de posten onderhoud en energie (het zgn. groepsafhankelijke deel) als MI-vergoeding ca. € 73.000,-. Dit bedrag is gebaseerd op basis van een normatief aantal te huisvesten groepen (in dit geval 8) en een daarbij horend aantal m² BVO, in dit geval 1.085 m² BVO (WPO artikel 14).

De post gebouwonderhoud voor deze 8-groepige basisschool van ca. € 60.000,- is incl. vergoedingen voor het schoonmaken (ca. € 23.000,-) en het tuinonderhoud (ca. € 600,-). Voor de bekostiging van het (gebouwgebonden) gebouwonderhoud is in het rekenvoorbeeld een bedrag van ca. € 36.800,- beschikbaar. Voor de energielasten (gas- en elektra) is dit bedrag ca. € 9.500,-, voor water ca. € 600,-.

Globaal kan worden gesteld dat de helft van het gebouwonderhoud kan worden toegerekend aan het binnen onderhoud. Dit zijn kosten gerelateerd aan het reguliere bouwkundige onderhoud aan, en vervanging van, o.a. wanden, kozijnen, binnendeuren, sanitair, schilderwerk, plafonds, vloerafwerkingen, brandvoorzieningen en kapstokken.

Deze bouwkundige elementen hebben géén effect heeft op de energetische kwaliteit van de huisvesting en zijn dus als zodanig niet aan te merken als middelen die een schoolgebouw verduurzamen. Voor de school in het rekenvoorbeeld is dit dus ongeveer € 18.400,- per jaar (ca. 17 euro/m² BVO).

Het deel van de ontvangen MI-vergoeding voor het gebouwonderhoud dat betrekking heeft op het in stand houden van de gebouwschil (gevel/kozijn/dak) en de technische installaties (verwarming, ventilatie, waterleidingen, alarminstallatie etc.) is voor de school in het rekenvoorbeeld resp. € 18.400,-. Op basis van deze kengetallen zou je dus kunnen zeggen dat van de 8-groepige basisschool uit het rekenvoorbeeld ongeveer € 18.400,- per jaar kan inzetten voor maatregelen die (indirect) een bijdrage leveren aan de verduurzaming van het schoolgebouw en daarmee aan nationale klimaatdoelstellingen. Voor de 12-groepige school is dit bedrag ongeveer € 25.250,- per jaar. In beide situaties komt dit neer op ca. 17 euro/m² per jaar.

> Het doorrekenen van de beschikbare middelen uit het rekenvoorbeeld laat zien dat scholen in het basisonderwijs jaarlijks vanuit de MI-vergoedingen zo'n € 17,- per m² aan investeringsruimte hebben voor maatregelen welke een effect hebben op de verduurzamingsopgave.

Zelf rekenen aan verduurzamingsopgave

Op nationaal en lokaal niveau is er in toenemende mate behoefte om inzicht te hebben welke onderhoudsmiddelen inzetbaar zijn voor de verduurzamingsopgave van scholen. Theoretisch gezien kan het genoemde bedrag van ca. € 17,- per m² vermenigvuldigd worden met de aanwezige normatieve ruimtebehoefte. Dit is ongeveer 12 à 13% van het totaalbedrag dat het primair onderwijs jaarlijks aan MI-vergoedingen ontvangt. Landelijk komt dit neer op ca. 130 miljoen euro van de totale MI van 1,1 miljard die schoolbesturen in het primair onderwijs ontvangen.

Om voor de eigen situatie inzichtelijk te maken wat er mogelijkwijs beschikbaar is om bij te dragen aan de investering, wordt verwezen naar de [website van de PO-Raad](#). Hier zijn diverse instrumenten en een toelichting op de ontvangen rijksbekostiging te vinden.



Opgemerkt dient te worden dat de MI-vergoeding een lumpsum vergoeding is. Het schoolbestuur gaat dus zelf over de wijze waarop deze middelen worden ingezet.

Stap naar het slim bundelen van geldstromen

Om te kunnen rekenen aan de opgave om het schoolgebouw te verduurzamen, kunnen gemeenten en schoolbestuur gebruikmaken van de binnen het innovatieprogramma ontwikkelde rekentool. Deze tool helpt inzicht te krijgen in kosten en baten bij vier mogelijke energiescenario's en de daarvoor benodigde bijdrage aan investering en exploitatie vanuit beschikbare vergoedingen vanuit gemeente en schoolbestuur.

In de rekentool wordt een koppeling gemaakt tussen de investerings- en exploitatiekosten en het zoeken naar dekking door het bundelen van gemeentelijke bijdragen, MI-vergoedingen en andere geldstromen. Door het samenvoegen van vergoedingen wordt het mogelijk te kijken naar wat er wel kan. De tool is binnenkort op www.aardgasvrijescholen.nl als online applicatie te raadplegen.

Stap naar het vastleggen van de eigen bijdrage vanuit schoolbestuur

Dit kennisdocument doet geen uitspraak over wie wat *moet* bijdragen. Wel helpt het gemeenten en schoolbesturen om zelf antwoorden te vinden op de wijze waarop dekking gevonden kan worden voor de benodigde investeringen. Ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid en bekostiging.

Voor het vaststellen van de eigen bijdrage van schoolbesturen kan gebruikgemaakt worden van een standaard procesaanpak. Deze is te vinden als Bijlage 2 in de handreiking 'Zo maakt u werk van een Duurzaam IHP'. Om te bepalen wat wel en niet mag, wordt verwezen naar het kennisdocument dat hierover uitleg geeft.

Stap naar duurzaam meerjarengedebouwenbeheer

De zoektocht naar het dekkend krijgen van de businesscase van een ingrijpende renovatie is slechts één stap om beschikbare rijksvergoedingen gericht in te zetten binnen de totale opgave van de onderwijshuisvesting. Nodig is dat daarvóór al stappen zijn gezet om tot een duurzaam meerjarengedebouwenbeheer en een integrale benadering van huisvestingsopgave te komen. Goed inzicht in het bestaande scholenbestand (de uitgangssituatie) is daarbij een absolute voorwaarde om tot een Duurzaam Integraal Huisvestings Plan per gemeente te komen. De stappen die hiervoor genomen moeten worden, staan uitgebreid beschreven in de handreiking 'Duurzaam Meerjaren Gebouwen Beheer'.

Hulp nodig?

Voor een juist gebruik van beschikbare tools om te kunnen rekenen aan de verduurzamingsopgave kunnen schoolbesturen en gemeenten gebruik maken van ondersteuning via het programma Scholen op Koers. Dit kan zowel op locatie als online. Voor ondersteuningsmogelijkheden wordt verwezen naar een overzicht van duurzaamheidsprogramma's.



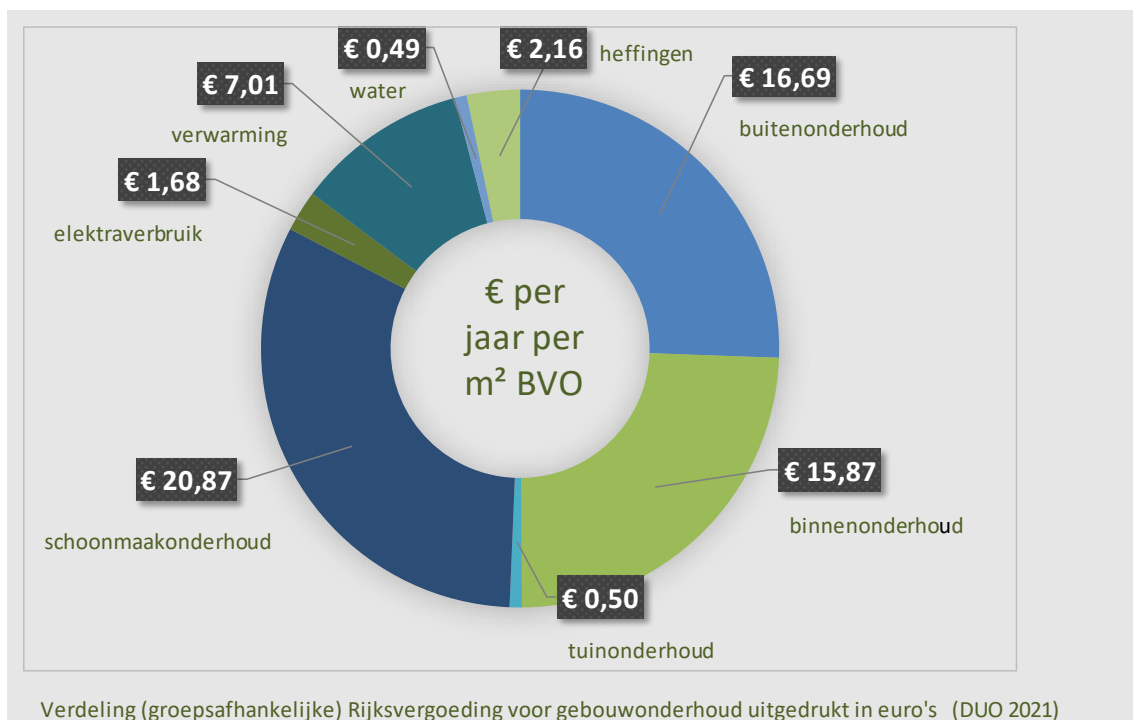
Colofon

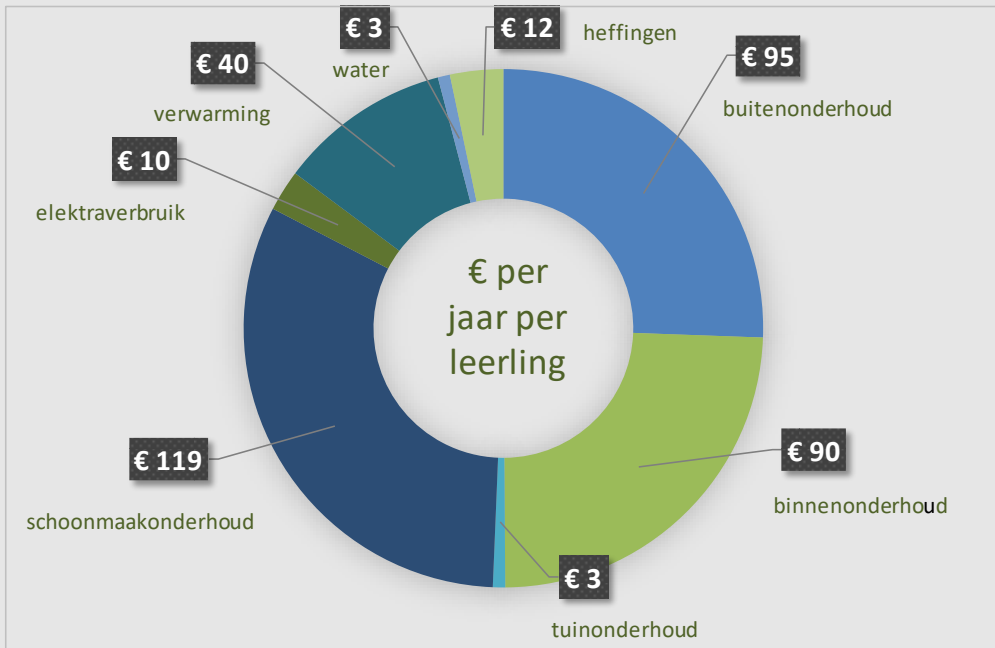
Dit kennisdocument is opgesteld binnen het innovatieprogramma Aardgasvrije en Frisse Scholen. Het innovatieprogramma heeft als doel Aardgasvrije Basisscholen die bijdragen aan klimaatdoelstellingen en tegelijkertijd een gezond binnenklimaat hebben. Dit kennisdocument is een bewerking van het document dat eerder is opgesteld binnen het Green Deal Scholen-programma (2015-2018).



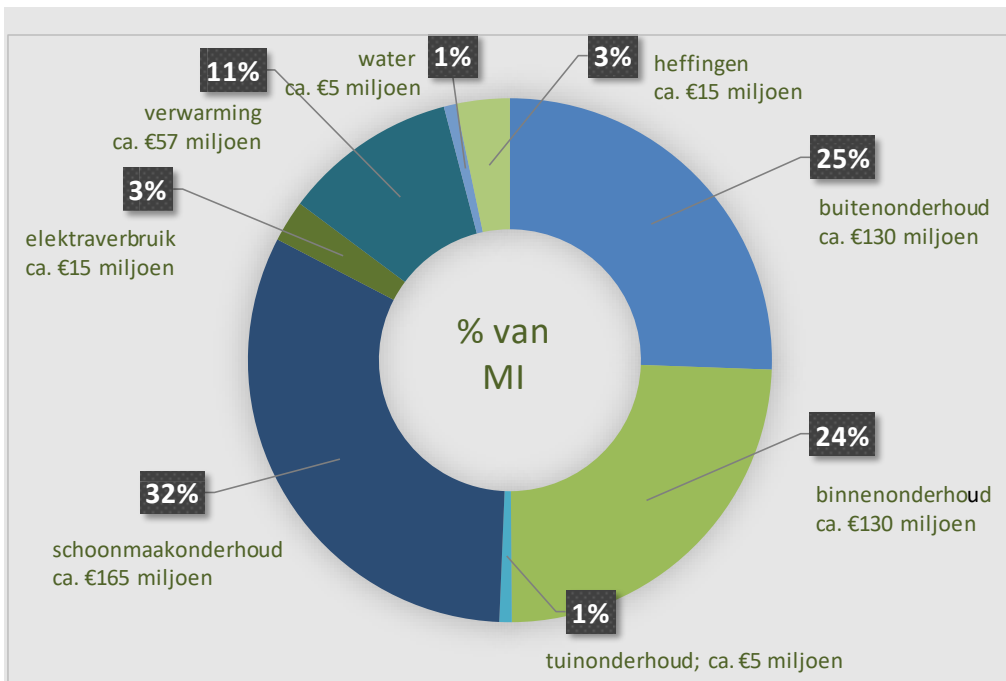
BIJLAGE 1: Opbouw MI-vergoedingen

In onderstaande grafieken is de opbouw weergegeven van de gemiddeld ontvangen rijksbekostiging voor een school in het basisonderwijs in 2021.





Verdeling (groepsafhankelijke) Rijksvergoeding voor gebouwonderhoud uitgedrukt in euro's per leerling (DUO 2021)



Verdeling (groepsafhankelijke) Rijksvergoeding voor gebouwonderhoud uitgedrukt in procenten (DUO 2021)

Relevante inzichten uit overzicht DUO 2021

> 1,4 miljoen leerlingen basisonderwijs



AardgasVrijeScholen
Frisse & Duurzame Renovatie van Basisscholen

- > 59.701 groepen onderwijs
- > 6.172 geregistreerde BRIN-nummers (een school kan meerdere vestigingen hebben)
- > €520 miljoen groepsafhankelijke MI-vergoeding (van totale MI-bekostiging €1,1 miljard)